

Kulturna akcija u povodu Dana muzeja

Ljerka Kanižaj
Muzejski dokumentacioni centar
Zagreb

Muzejski dokumentacioni centar, Zagreb, inicirao je 1980. godine akciju obilježavanja Međunarodnog dana muzeja, 18. maja, u muzejima Jugoslavije. Te je godine tiskan plakat, prvi u seriji od devet, kao podsjetnik i poticaj za prigodno obilježavanje tog dana.

Sam čin bio je rezultat promišljanja o razlogu postojanja i ulozi muzeja i muzejskih zbirki u određenim sredinama, odnosno jedan od pokušaja uspostavljanja odnosa s tom sredinom. Jedan od poticaja za akciju bila je namjera da se promoviraju suvremeniji koncepti muzeja u našoj sredini, a drugi saznanje o stvarnom načinu rada većine muzejskih institucija koje nisu pokazivale namjeru (a mnoge, po vlastitom uvjerenju, nisu imale ni potrebu) da nekim posebnim naporom nastoje privući interes publike. Većina ih je djelovala u uvjerenju da interes za muzej mora doći izvana, od publike koju je odgojio i usmjerio netko drugi.

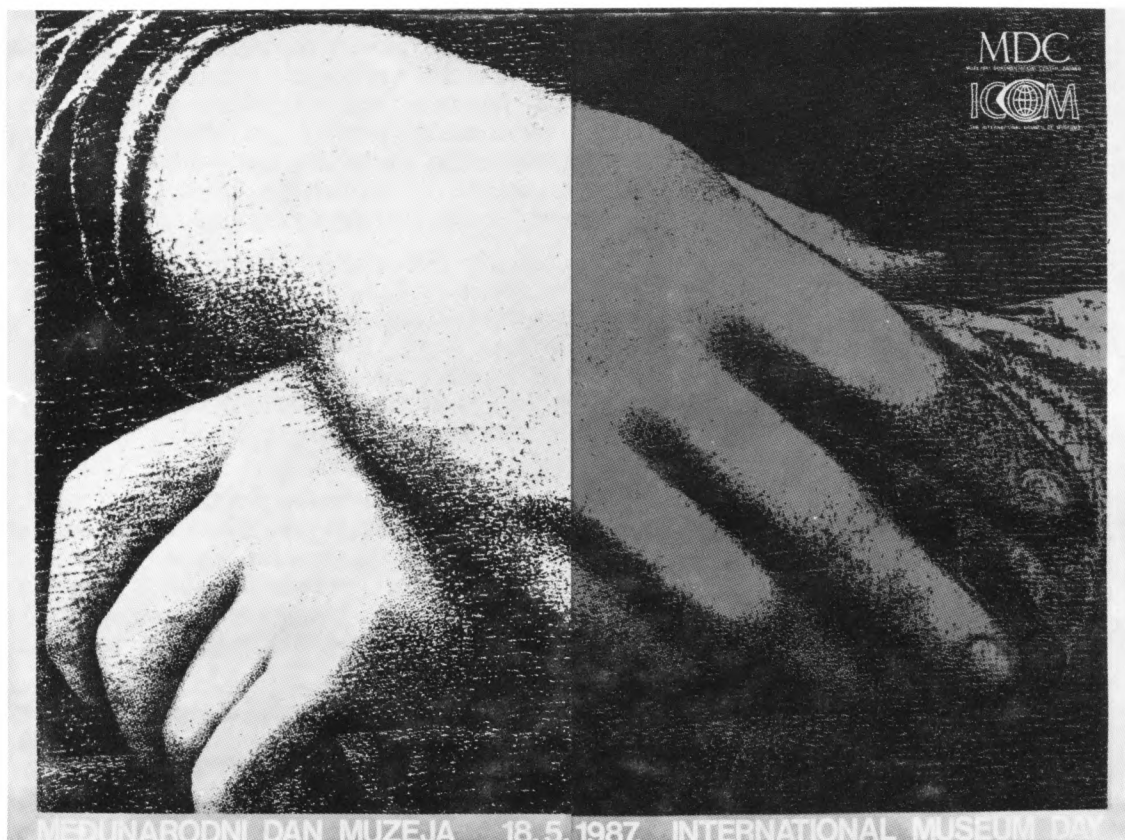
Animacijskom se akcijom željelo potaći interes javnosti za muzejske zbirke i ambijente, imajući na

umu da provociranu pažnju tek treba iskoristiti za poruke. A poruke su ambicioznije, moraju doći iz muzejske ustanove i tiču se osnovnog razloga njihova postojanja. Akcija je, naime, zamišljena da potakne i same muzejske ustanove, odnosno muzejske radnike na oblikovanje njihove svijesti o vlastitoj važnosti, ali i drugačijoj ulozi koja im je namijenjena u suvremenoj zajednici. Da bi ispunio i osmislio svoju ulogu ustanove koja je bitan činilac u očuvanju, građenju i osvještavanju identiteta određene sredine, odnosno svoju funkciju izvora informacija, muzej mora uspostaviti komunikaciju sa sredinom u kojoj se nalazi, a svojim djelovanjem stimulirati publiku na kreativniji i angažiraniji odnos prema baštini. Očito je da svoje zbirke i djelatnost moraju oblikovati na način koji će omogućiti korištenje njima i biti pristupačan što većem broju posjetilaca. To je, međutim, dugotrajan proces koji, osim public relationsa, zahvaća i sve ostale aspekte muzejske djelatnosti.

U namjeri da postigne glasnost u mnoštvu poruka iz drugih, agresivnijih, izvora, Centar je 1982. organizirao kulturnu akciju koja je trajala cijelog dana, 18. maja. Događanja su se zbivala na nekoliko prometnih mjesta u gradu, s vrlo raznolikim programom. Cilj je akcije bio da se u urbanoj svakodnevici pruži dinamično, zanimljivo kulturno zbivanje u povodu muzeja, ali koje nije nužno imalo muzejska obilježja.

Plakat za Međunarodni dan muzeja
1983, design Damir Brčić, u izdanju
MDC-a
Photo: Krešo Tadić

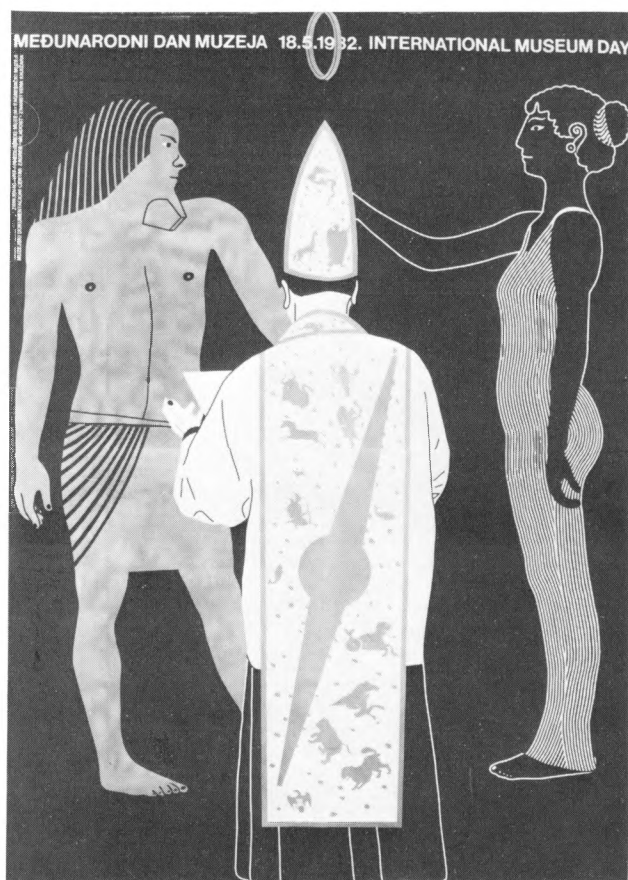
Plakat za Međunarodni dan muzeja
1987, design Nada Falout, u izdanju
MDC-a
Photo: Krešo Tadić

Središnje mjesto zbivanja bilo je u najvećem i najpopularnijem gradskom parku u centru grada, na Zrinjevcu, te u dvorištu Arheološkog muzeja prostorno povezanog s tim parkom. Program je počeo ujutro, u paviljonu parka, promenadnim koncertom limene glazbe, popularne nedjeljne zabave Zagrepčana iz prošlog i početka ovog stoljeća. Za koncerta parkom su šetali posjetioci odjeveni u kostime iz vremena oko 1900. Publiku su zabavljali pantomičari i fotograf s opremom i kostimom iz istog vremena, također popularne figure na šetalištima i zabavištima s prijelaza stoljeća. Gradom je u toku dana kružio posebni tramvaj s kostimiranim sudionicima programa, koji su pozivali građanstvo na priredbu u Arheološkom muzeju. U vrtu muzeja, lapidariju, izmjenjivao se program odlomaka iz kazališnih predstava grčkih i rimskih klasika, koncerata rane glazbe, glumačkih improvizacija itd. Uz taj program priređene su, kao paralelna manifestacija, 22 animacijske izložbe, s predmetima iz zagrebačkih muzeja, u izlozima knjižara »Mladost«, a zamišljene kao provokacija ili podsjetnik slučajnim prolaznicima.

U izložbenom prostoru Centra za kulturu i informacije priređena je zasebna izložba muzejskih pla-

kata, iz zbirke Galerija grada Zagreba, Muzeja za umjetnost i obrt i Muzejskog dokumentacionog centra, pod nazivom *Muzejski plakat između dosega, potreba i mogućnosti*. Izložba je priređena da prezentira (koliko je to raspoloživi materijal dopuštao) praksu i dosege u propagiranju stalnih muzejskih zbirki i postava naših i nekih stranih muzeja posljednjih 20-ak godina. Trebala je, međutim, poslužiti i kao podsjetnik i stimulans našim muzejskim ustanovama da komuniciraju s publikom i putem plakata. Naime, pripreme oko izložbe, kao i sama izložba, pokazale su da je izuzetno mali broj muzeja koji su tiskali plakat što oglašava njihov stalni postav, a ako jesu, to je, uglavnom, povodom obilježavanja neke značajnije obljetnice, ili kad se otvarao novi muzej ili zbirka. Takve su prigode, kao što znamo, vrlo rijetke, a još su rjeđi plakati koji ih prate.

Sličan program u povodu Dana muzeja priređen je i sljedeće, 1983. godine, također u organizaciji Muzejskog dokumentacionog centra. Te se godine nekoliko muzeja u Zagrebu i veći broj muzeja u drugim mjestima Jugoslavije priključio akciji obilježavanja Dana muzeja, programom izvedenim u vlastitim prostorima ili vezanima uz sadržaje vlastitih

Plakat za Međunarodni dan muzeja 1982, design Boris Bućan, u izdanju MDC-a
Photo: Krešo Tadić

zbirki. Nakon završenih akcija, prikupljenih izvještaja te poruka iz knjiga dojmova, koje su bile ponuđene na nekoliko mjesta, mogli smo sumirati i neke rezultate.

Pokazalo se da je akcija imala veće značenje u utjecanju na svijest muzejskih radnika nego na potencijalne posjetioce muzeja. Postalo je jasno da oni moraju biti nosioci promjena u radu muzeja te inicirati i provocirati drugačiji odnos zajednice prema sebi. Reagiranjem publike, slučajnih namjernika, potaklo nas je na promjene u programu i organizaciji poslova. Koliko je, naime, program na ulicama grada bio značajan poticaj da se privuče publika u muzej, toliko je u sebi krio opasnost da bude zamijenjen za stvarni sadržaj – da se shvati kako je to muzej i ono što on nudi – ako muzej ne ponudi i neki vlastiti sadržaj.

Nametnula se tako logična podjela poslova, odnosno muzeji su prihvatili kao dio svojih obaveza organizaciju programa, a Muzejski dokumentacioni

centar animaciju javnosti. Zaseban dio programa prepušten je organizaciji zagrebačkih centara za kulturu. U suradnji s muzejima i osnovnim školama sa širega zagrebačkog područja, centri svake godine organiziraju potragu za određenim predmetima skrivenim u stalnim postavima odabranih muzeja. Tako se na sretan način ujedanju pokušaj navikavanja odlaska u muzej, učenje i igra.

Posljednjih pet godina Centar nastavlja animaciju za muzeje u čitavoj Jugoslaviji putem letaka, podsjetnika o potrebi obilježavanja Dana muzeja, a ove je godine organizirao zajedničku press konferenciju za novinare i sve zagrebačke muzeje koji su ponudili neki program. Zasebno je štampan zajednički program muzeja iz drugih gradova Hrvatske i Jugoslavije.

Posebnu cjelinu, odnosno poseban oblik animiranja i muzeja i javnosti, čini serija od osam plakata, štampanih posebno u povodu Dana muzeja, u izdanju Muzejskog dokumentacionog centra. Plakati su besplatno (ili uz minimalnu naknadu) distribuirani svim muzejima u zemlji koji su za to pokazali interes.

Ova mala zbirka oslikava u dovoljnoj mjeri stanje i mogućnosti grafičkog oblikovanja plakata kulturnih institucija u našoj sredini, a to znači da se plakati tiskaju rijetko, uglavnom su vrlo skromni u štampi, ali često grafički i likovno rješavani s naročitom pažnjom. Budući da je jedna od obaveza Centra, koju smo sami postavili, i promocija kulturne vizualne komunikacije s okolinom, posebnu pažnju obraćali smo na izbor autora oblikovanja. Među autorima zastupljena su imena nekoliko naših najznačajnijih grafičkih dizajnera. Autor prvog plakata iz 1980. godine je *Ivan Picelj*, umjetnik koji je, već više od 20 godina njegujući taj specifičan oblik vizualnoga komuniciranja, stvorio prepoznatljiv model trodjelnog rastera s čistim, jasno oblikovanim vizualnim znacima. Seriju od četiri plakata oblikovao je *Boris Bućan*, autor koji je vjerojatno najzaslužniji za vraćanje digniteta umjetnosti plakata u našoj sredini. Zamislio ih je kao urbane slike, u jednoj kultiviranoj, hedonističkoj atmosferi grada, određivši im i nove dimenzije (200×200 cm) kako bi bili čitljivi iz perspektive ulica i trgova.

Autor plakata iz 1983. je *Damir Brčić*, tada student zadnje godine Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu, u klasi prof. Miroslava Šuteja. On je, kako smo i predvidjeli, dao ležernije rješenje, poigravajući se predloškom novčanice od jednog američkog dolara, unoseći u sadržaj elemente ikonografije iz svakodnevnice svoje generacije (Coca-Cola, tekstovi na engleskom jeziku itd.). Nastojeći da plakatska poruka bude jasna te da potiče pozi-

tivne asocijacije kod potencijalnih posjetioca muzeja, za jedno od rješenja odabrali smo autora u čijem je stvaralaštvu duhovitost bitna karakteristika. Autor plakata iz 1984. je *Nedjeljko Dragić*, poznato ime iz svijeta animiranog filma i stripa, koji se poslužio dosjetkom – umjetničko djelo izlazi iz svog okvira i kreće ususret posjetiocima muzeja.

Odabirući autore, nastojali smo pratiti i druge umjetnike koji su svoj rad, barem većim dijelom, posvetili grafičkom oblikovanju plakata. Autorica plakata iz 1987. godine je *Nada Falout*, umjetnica koja je oblikovala čitave serije plakata za niz kulturnih institucija, među kojima se ističu plakati za predstavu HNK u Zagrebu. Na njezinu rješenju poruka je sublimirana u višeznačnom, simboličnom značenju ljudskih ruku. Kao prepoznatljiv (i intrigirajući) muzejski motiv, odabrane su ruke Mona Lize, Leonarda da Vincia, svakako jedne od najpoznatijih umjetničkih djela zapadne civilizacije. ■

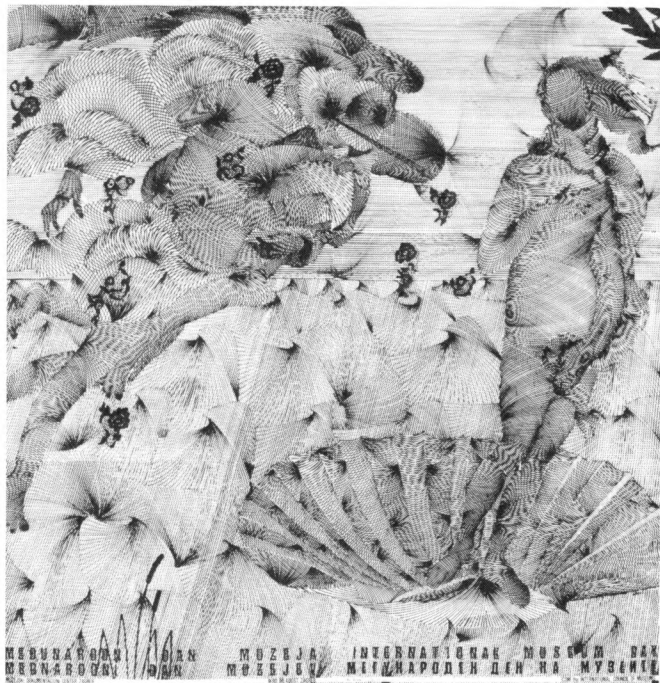
Plakat za međunarodni dan muzeja 1980, design Ivan Picelj, u izdanju MDC-a
Photo: Krešo Tadić

SUMMARY

Cultural action on the occasion of the Museum Day

Ljerka Kanižaj

The basic of the Museum Documentation Centre, beside information and documentation, is the development of all kinds of museum activities. The organization of various promotion programs on the occasion of the International Museum Day promoted a contemporary concept of the museum according to which should the museum have an advanced strategy of public relations. Every May 18th since 1980, the MDC rallies all Yugoslav museums and galleries, informs them of the meaning of the Museum Day, prints appropriate posters, designed by the best Yugoslav designers, and distributes them. Some of the actions organized in connection with the Museum Day were: a one-day cultural program in the central park in Zagreb, a press conference for all museums in Zagreb informing them on the Museum Day programs, coordination of museums and cultural centers in advertising museum activities among school children. An exhibition *The Museum Poster – Range, Needs and Possibilities* was presented to point out the importance of the museum poster. All these activities were meant to stimulate the public and also to make the museum workers conscious of their role and importance in contemporary society. Their task is to make the relations of every individual with the cultural heritage more creative and engaged.

Plakat za Međunarodni dan muzeja 1985, design Boris Bučan, u izdanju MDC-a
Photo: Krešo Tadić